

Analysis of Texts in Secondary School 5th, 6th, 7th and 8th Grade Turkish Lesson Books in terms of Rhetorics

Murat YAMAN¹- Emel NALÇACIGİL ÇOPUR²

Article Info

Abstract

Received:
28.07.2022

Accepted:
18.09.2022

Online:
29.09.2022

Anahtar kelimeler:
Literary Arts,
Literary Texts,
Turkish Textbooks

The aim of this study is examining how often the rhetoric in Turkish Course Curriculum (2019) are mentioned in texts in Turkish lesson books in the context of grade level, theme and type of text. The study was conducted in accordance with the nature of the qualitative research and the document analysis technique was used to collect the data. As the research material, Turkish lesson books taught by the Ministry of National Education in the 2021-2022 academic year were selected. The analyzes of the research carried out based on rhetoric in the curriculum, the grade level of the lesson books, themes and types of text. As a result of the analysis, it was determined that rhetoric differ according to the grade levels and the publications of books. A total of 106 rhetoric were found in a single book used in the 5th grade, a total of 385 rhetoric in the three books used in the 6th grade, a total of 404 rhetoric in the three books used in the 7th grade and a total of 374 rhetoric in a single book used in the 8th grade. Among the rhetoric reached, simile and personification were used the most, and art of exaggeration was found the least. In addition, it has been observed that the types of rhetoric used in texts in lesson books and rhetoric's use in texts continue to increase from the 5th of grade the 8th grade. However, when the relevant rhetoric were evaluated separately, it was determined that the situation in question was different. When the frequencies of rhetoric in texts are examined, it is seen that the types of texts are extremely effective. The fact that personification, simile and speech are in novels, stories, fables and memoirs; speech and personification in fables, the art of contrast in essays, and the art of exaggeration is more frequent in epics and legends supports this result. It has also been found that personification and simile are frequently used in poetry as in the types of prose.

Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Sanatları Bakımından İncelenmesi

Makale Bilgisi

Öz

Geliş:
28.07.2022

Kabul:
18.09.2022

Yayın:
29.09.2022

Anahtar kelimeler:
Edebî Sanatlar,
Edebî Metinler,
Türkçe Ders Kitapları

Bu çalışmanın amacı; Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan söz sanatlarının, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde ne sıklıkta geçtiğini sınıf düzeyi, tema ve metin türü bağlamında incelemektir. Çalışma nitel araştırmanın doğasına uygun şekilde yürütülmüş, çalışmada verilerin toplanmasında doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma materyali olarak, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okutulan Türkçe ders kitapları seçilmiştir. Araştırmanın analizleri programda yer alan söz sanatları, kitapların sınıf düzeyi, temalar ve metin türleri esas alınarak yürütülmüştür. Yapılan analiz sonucunda, söz sanatlarının sınıf seviyelerine ve kitapların yayınlara göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 5. sınıfta kullanılan tek kitapta toplam 106, 6. sınıfta kullanılan üç kitapta toplam 385, 7. sınıfta kullanılan üç kitapta toplam 404 ve 8. sınıfta kullanılan tek kitapta toplam 374 söz sanatına ulaşılmıştır. İnceleme neticesinde söz sanatları arasında en çok benzetme ve kişileştirme sanatına en az ise abartma sanatına rastlanılmıştır. Bunun yanında ders kitaplarında yer alan metinlerde kullanılmış olan söz sanatlarının türlerinin ve metinlerde kullanımının 5. sınıftan 8. sınıfa doğru artarak devam ettiği görülmüştür. Ancak ilgili söz sanatları ayrı ayrı değerlendirildiğinde söz konusu durumun farklılaştığı saptanmıştır. Söz sanatlarının metinlerdeki sıklıklarına bakıldığında ise metin türlerinin son derece etkili olduğu görülmektedir. Kişileştirme, benzetme ve konuşurma sanatlarının roman, hikâye, fabl ve anı türünde; konuşurma ve kişileştirme sanatlarının fabl türünde; tezat sanatının deneme türünde; abartma sanatının ise destan ve efsane türünde sıklık olarak fazla olması bu sonucu desteklemektedir. Ayrıca şiir türündeki metinlerde düz yazı türlerinde olduğu gibi kişileştirme ve benzetme sanatının sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir.

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8858-3068, mymrtymn@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3395-1286, emel_copur@yahoo.com

To cite this article in APA Style:

Yaman, M. ve Nalçacıgil Çopur, E. (2022). Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz sanatları bakımından incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 61-77.

Giriş

Bir dili bilmek; en genel ifadeyle o dilde, iletişimi aksatmayacak biçimde konuşabilmek, yazabilmek ve dinlediğini ya da okuduğunu anlayabilmektir. Dili iyi anlayabilmek için dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine sahip olmak gerekir. Burada bahsi geçen dört temel dil becerisinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) içerdiği birçok alt beceri vardır (Altıkulaçoğlu, 2010: 148). Temel dil becerileriyle birlikte bu alt beceriler bir bütün içinde olmalıdır. Söz konusu durum bireyin o dili anlamasına ve o dille meramını anlatabilmesine olanak tanıyacaktır.

Bireylerin dört temel dil becerisini geliştirmesi yalnızca sosyal hayatta gerçekleşmemekte, okullarda belirli bir programla desteklenmektedir. Nitekim Türkçe dersi öğrencilerin dinleme, konuşma okuma ve yazma becerilerini geliştirmek amacıyla belirli kazanımlar etrafında gerçekleştirilmektedir. Başka deyişle öğrencileri; anlayan, anlatan, eleştiren, okuma alışkanlığı edinen, üreten ve Türkçeyi iyi kullanan bireyler hâline getirmek Türkçe dersinin hedefleri arasında gösterilebilir. Bu bakımdan, Türkçe dersinin temel amacının bireye doğru bir iletişim becerisi kazandırmak olduğu söylenebilir.

Türkçe dersinin temel materyalleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2019) hedef ve kazanımları etrafında hazırlanan Türkçe ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında yer alan metinler ise hazırlanan etkinliklerle birlikte öğrencilere farklı becerilerin kazandırılmasına aracılık etmektedir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39). Solak ve Yaylı'ya (2009) göre; Türkçe dersleri içinde yararlanılan metinler; öğrencilere bilişsel ve duyuşsal açıdan birçok beceri kazandırması, millî ve evrensel değerleri aktarması, öğrencide estetik zevk uyandırması, onlara ana dilini sevdirmesi ve çeşitli iletilerle onları eğitmesi bakımından büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanında Türkçe ders kitapları; öğrencileri edebî metin türleriyle tanıştırmakta ve bu metinler yoluyla onlara edebî kişiliğe sahip olma, sözü doğru ve etkili kullanma, insanlarla etkili iletişime geçme becerileri kazandırmayı hedeflemektedir.

Öğrencilerin edebî metinlerle karşılaşması ve onları anlayarak zihin dünyalarını zenginleştirmeleri oldukça önemlidir. Bu öneme Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) da “*Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.*” ifadeleriyle dikkat çekilmiştir. Öğrencilerin edebî metinleri anlayabilmesinin söz varlıklarının zenginliği, mecazları ve söz sanatlarını anlamlandırabilmesi ile doğru orantılı olduğu söylenebilir. Nitekim söz sanatları, duygularımızı ve düşüncelerimizi daha etkili, çarpıcı, güçlü, güzel ve sanatlı anlatabilme; başka bir deyişle söze güzellik, renklilik, canlılık, çok yönlülük, incelik, anlam değeri ve derinliği katma, bellekte yeni imge ve tasarımlar oluşturma, söylenmek isteneni daha az sözle, daha vurgulu ve etkileyici bir biçimde anlatma amacıyla (Aslan vd., 2018: 51) kullanılmaktadır. Türkçede çok zengin kullanımı olan söz sanatları, programda sınıf düzeylerine göre kazanımlar halinde yer almış; hepsine yer verilmemiştir. Bu kazanımlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Söz Sanatlarının Sınıf Seviyelerine Göre Kazanım Dağılımları

Sınıf Seviyesi	Kazanım	Kazanım Açıklamaları
5. Sınıf	T.5.3.32. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.	Benzetme (teşbih) ve kişileştirme (teşhis) söz sanatları verilir.
6. Sınıf	T.6.3.14 Metindeki söz sanatlarını tespit eder.	Konuşurma (intak) ve karşıtlık (tezat) söz sanatları verilir
7. Sınıf	T.7.3.8. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.	Kişileştirme (teşhis), konuşurma (intak), karşıtlık (tezat) ve abartma (mübalağa) söz sanatları verilir.
8. Sınıf	T.8.3.7 Metindeki söz sanatlarını tespit eder.	Benzetme (teşbih), kişileştirme (teşhis), konuşurma (intak) ve karşıtlık (tezat), abartma (mübalağa) söz sanatlarının belirlenmesi sağlanır.

Duygu ve düşünceleri zenginleştiren, anlatılmak isteneni etkili kılan, kişiye estetik heyecanı katan, az sözle çok anlam ifade eden edebî sanatlar birey için anlamada ve anlatmada kullanılabilecek önemli bir araçtır. Öğrenciler bu sanatları özellikle Türkçe dersiyle birlikte öğrenerek sözlü ve yazılı anlatımlarında kullanabilecek düzeye gelebilir. Bu süreçte ise Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin niteliği belirleyici rol oynayabilir. Söz konusu metinlerde anlam derinliğine katkı sunacak söz sanatlarına yer verilmesi ve öğrencilerin bu söz sanatlarıyla karşılaştırılması programda yer alan söz sanatları kazanımlarının öğrencilere aktarılması için bir gereklilik olarak görülmektedir. Bu çerçevede Türkçe ders kitaplarında söz sanatlarının ne ölçüde yer aldığı tespit, hem güncel ders kitaplarının durumunun ortaya konulması hem de gelecekte hazırlanacak Türkçe ders kitaplarının niteliğine katkı sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu önem etrafında gerçekleştirilen çalışmanın amacı; Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan söz sanatlarının, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde ne sıklıkta geçtiğini sınıf düzeyi, tema ve metin türü bağlamında incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde tespit edilen söz sanatları, sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

2- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde tespit edilen söz sanatları, temalara göre farklılık göstermekte midir?

3- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde tespit edilen söz sanatları, metin türlerine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Metinlerden hareketle ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında dile zenginlik kazandırmak için kullanılan edebî sanatların kullanım sıklığını belirleyip sınıflandırmak amacıyla yapılan bu çalışma betimleyici nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Bu çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen dokümanların incelemeye tabi tutulacak olması sebebiyle çalışma, nitel araştırmanın doğasına uygun şekilde yürütülmüştür.

Araştırma Materyalleri

Araştırmanın materyallerini; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu ders kitapları şu şekildedir:

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Türkçe Ders Kitapları

Sınıf Düzeyi	Yayın Evi
5. Sınıf	Anıttepe Yayıncılık
6. Sınıf	Ata Yayıncılık
6. Sınıf	MEB
6. Sınıf	MEB
7. Sınıf	Özgün Yayıncılık
7. Sınıf	MEB
7. Sınıf	MEB
8. Sınıf	MEB

Verilerin Toplanması

Çalışmanın amacına uygun olarak; 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerdeki veriler doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Doküman incelemesi; araştırılmak istenen olgu ya da olgular hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2013).

Türkçe ders kitaplarında her temada beş tane metin bulunmaktadır. Bu metinlerin dört tanesi okuma metni, bir tanesi ise dinleme metnidir. Her temada hazırlanan yazılı metinlerden bir tanesi serbest okuma metnidir. Dinleme metinleri dışında her tema için incelenen dört yazılı metin ve her kitap için incelenen 32 metin bulunmaktadır. Toplamda sekiz kitapta 256 adet yazılı metin incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analizleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan söz sanatları, kitapların sınıf düzeyi, temalar ve metin türleri esas alınarak yürütülmüştür. Analiz sürecinde öncelikle metinler 2 kez okunmuş ve her kitap için tespit edilen sanatlar not alınmıştır. Elde edilen veriler tüm sınıf kademeleri için genel bir tablo haline getirilmiştir. Daha sonra tespit edilen söz sanatları ile her sınıf kademesini ve her kitap için temaları, metinleri ve metin türlerini belirtecek şekilde tablolar oluşturulmuştur. Tespit edilen ve tablolar aracılığıyla verilen söz sanatlarının durumu, ilgili sınıftaki kazanımları dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın çalışma materyallerini oluşturan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki kitapların içerisindeki okuma metinlerinde yer alan söz sanatlarının sıklığı Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3. Bütün Sınıf Kademelerinde İlgili Söz Sanatları ve Sayısal Verileri

Edebî Sanatlar	5. sınıf		6. sınıf			7. sınıf			8. sınıf		Toplam
	Anıttepe Yayıncılık	MEB 6. a.	MEB 6. b.	Ata Yayıncılık	Toplam	MEB 7. a.	MEB 7. b.	Özgün Yayıncılık	Toplam	MEB	
Abartma	7	7	10	7	24	4	6	15	25	19	75
Benzetme	46	53	39	61	153	75	57	65	197	133	529
Kişileştirme	22	17	31	32	80	32	20	36	88	139	329
Konuşturma	19	1	60	1	62	29	26	2	57	25	163
Tezat	12	20	32	14	66	14	9	14	37	58	173
Toplam	106	98	172	115	385	154	118	132	404	374	1269

Tablo 3. incelendiğinde, söz sanatlarının sınıf seviyelerine ve kitapların yayınevlerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre 5. sınıfta kullanılan tek kitapta toplam 106, 6. sınıfta kullanılan üç kitapta toplam 385, 7. sınıfta kullanılan üç kitapta toplam 404 ve 8. sınıfta kullanılan tek kitapta toplam 374 söz sanatına ulaşılmıştır. 5. sınıfta kullanılan Türkçe ders kitabında yer alan söz sanatlarının tema ve metin türü bağlamında dağılımları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Beşinci Sınıf Anıttepe Yayıncılık Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA	Memleket İsterim	Şiir	-	1	-	-	1	2
Birey ve	Hoşça Kalın, Güle Güle	Deneme	-	3	-	-	2	5
Toplum	Anadolu'da Konukseverlik Gelenekseldir	Sohbet	-	-	-	-	-	-
	Çocuk ve Baloncu	Hikâye	-	2	-	-	2	4
2. TEMA	Mustafa Kemal'in Kağnısı	Şiir	-	4	4	-	-	8
Millî	Dumlupınar Savaşı	Hikâye	-	2	-	-	-	2
Mücadele ve	6 Mart 1915 Gecesi	Hikâye	1	5	2	-	-	8
Atatürk	Şahin Bey	Hikâye	-	1	-	-	-	1
3. TEMA	Bu Nehir Bizim	Hikâye	-	-	1	-	4	5
Doğa ve	Okland Adası	Gezi Yazıtı	1	-	1	-	-	2
Evren	Depren	Hikâye	-	2	-	-	-	2
	Yarın Gene Sabah Olacak	Şiir	-	1	1	-	-	2
4. TEMA	Kilim	Şiir	-	4	1	-	-	5
Millî	Vatan Yahut Silistre	Tiyatro	-	3	-	-	-	3
Kültürümüz	Boğaç Han	Hikâye	-	1	-	-	-	1
	Geyik Ana	Roman	4	2	2	-	-	8
5. TEMA	Çocuk Bahçesinde Bekçi	Hikâye	-	1	-	-	-	1
Vatandaşlık	Bilinçli Tüketici	Şiir	-	-	-	-	-	-
	Özgürlük	Fabl	-	-	2	10	-	12
	Çiftçi ile Çocukları	Şiir	1	-	-	-	-	1
6. TEMA	Karagöz Kibarlık	Tiyatro	-	1	-	-	-	1
Sağlık ve	Öğreniyor							
Spor	Çitlembik	Hikâye	-	5	-	-	-	5
	Spor ve Beden	Makale	-	-	-	-	1	1
	Dedemin Öyküsü	Anı	-	3	2	-	-	5
7. TEMA	İyiliğin Değerini Bilen	Fabl	-	1	3	9	-	13
Erdemler	Kim?							
	Büyükklere Saygı	Sohbet	-	-	-	-	1	1
	Yaşama Sevinci	Hikâye	-	1	1	-	-	2
	Bir Bardak Sütün Hatırı	Hikâye	-	-	-	-	-	-
8. TEMA	Barkod	Makale	-	-	-	-	-	-
Bilim ve	Sosyal Medya	Haber Metni	-	-	-	-	-	-
Teknoloji	Psikolojimizi Etkiliyor							
	Akıllı Ulaşım Sistemleri	Makale	-	1	2	-	1	4
	Pastör	Hikâye	-	2	-	-	-	2
TOPLAM			7	46	22	19	12	106

(Ab.: abartma, Ben.: benzetme, Kiş.: kişileştirme, Kon.: konuşurma, Tez.: tezat, Topl.: toplam)

5. sınıf kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. İnceleme sonucunda abartma sanatından 7, benzetme sanatından 46, kişileştirme sanatından 22, konuşurma sanatından 19 ve tezat sanatından 16 olmak üzere toplamda 106 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 7 tane tespit edilen abartma sanatına; hikâye türü metinlerde 1, şiir türü metinlerde 1, gezi yazıtı türü metinde 1 ve roman türü metinde 4 adet olduğu tespit edilmiştir. 46 tane bulunan benzetme sanatına; hikâye türü metinlerde 22, şiir türü metinlerde 10, tiyatro türü metinde 4, anı ve deneme türü metinlerde üçer, roman türü metinde 2 ve makale, fabl türü metinlerde birer tane

gözlenmiştir. 22 tane bulunan kişileştirme sanatına; şiir türü metinlerde 6, fabl türü metinlerde 5, hikâye türü metinlerde 4, makale, roman, anı türü metinlerde ikişer ve gezi yazısı türü metinde 1 tane bulunmuştur. 19 tane bulunan konuşurma sanatına; fabl türü metinlerde 19 tane rastlanmıştır. 12 tane bulunan tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 6, deneme ve makale türü metinlerde ikişer, şiir ve sohbet türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Altıncı Sınıf Kitaplarında Yer Alan Söz Sanatları

Söz Sanatları	MEB 6. a.	MEB 6. b.	Ata Yayıncılık	Toplam
Abartma	7	10	7	24
Benzetme	53	39	61	153
Kişileştirme	17	31	32	80
Konuşurma	1	60	1	62
Tezat	20	32	14	66
Toplam	98	172	115	385

Tablo 5'e göre MEB 6. a. kitabında abartma sanatından 7, benzetme sanatından 53, kişileştirme sanatından 17, konuşurma sanatından 1 ve tezat sanatından 20 olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 98 tane tespit edilmiştir. MEB 6. b. kitabında abartma sanatından 10, benzetme sanatından 39, kişileştirme sanatından 31, konuşurma sanatından 60 ve tezat sanatından 32 olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 172 tane bulunmuştur. Ata Yayıncılık'ın bastığı kitapta abartma sanatından 7, benzetme sanatından 61, kişileştirme sanatından 32, konuşurma sanatından 1 ve tezat sanatından 14 olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 115 tane bulunmuştur. 6. Sınıflar için hazırlanan üç kitapta toplamda 385 tane ilgili söz sanatı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Altıncı Sınıf MEB 6. a. Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA	Bu da Benim Öyküm	Anı	1	2	-	-	-	3
	Okuma	Arıyorum	-	-	-	-	2	2
Kültürü	Canım Kitaplığım	Sohbet	1	1	2	-	2	6
	Cephane Sandığına Kitap	Hikâye	-	-	-	-	1	1
2. TEMA	Türk Askerinin Cesareti	Anı	-	1	-	-	-	1
	Millî Mücadele ve Atatürk	Yaşlı Nine	-	-	-	-	3	3
	15 Temmuz	Haber Metni	-	1	-	-	-	1
	Çanakkale Türküsü'nün Hikâyesi	Sohbet	1	2	1	-	-	4
3. TEMA	Aziz Sancar	Biyografi	-	-	-	-	1	1
	Bilim ve Teknoloji	İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi?	-	1	-	-	2	3
	Teknoloji Bağımlılığı	Makale	-	-	-	-	-	-
	Atatürk'ün Geometri Kitabı	Sohbet	-	-	-	-	-	-
4. TEMA	Vermek Çoğalmaktır	Hikâye	-	3	-	-	-	3
	Erdemler	Sevgi Diyen Çağlar Aşar	-	1	1	-	-	2
	Gümüş Kanat	Hikâye	-	4	1	-	-	5
	Sır Tutamayan At Bakıcısı	Hikâye	-	1	-	-	1	2
5. TEMA	Doğa ve Evren	Merak Ettiklerimiz	-	1	-	-	-	1
	Afyon	Gezi Yazısı	-	-	-	-	1	1
	Su Kirliliği	Makale	-	-	-	-	1	1
	Şimşekler ve Yıldırımlar	Deneme	-	3	1	-	1	5
6. TEMA	Anadolu	Şiir	-	8	-	-	-	8

Millî	Tarhananın Öyküsü	Makale	-	-	-	-	2	2
Kültürümüz	Ana Dili	Şiir	1	3	1	-	-	5
	Vatan Destanı	Şiir	-	10	4	-	-	14
7. TEMA	Bisiklet Zamanı	Makale	-	-	-	-	-	-
Sağlık ve Spor	Yemek, İçmek ve Sindirmek	Deneme	1	3	1	-	-	5
	Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap	Makale	-	-	-	-	-	-
	Cirit	Makale	-	-	-	-	-	-
8. TEMA	Evet Efendim	Tiyatro	-	2	-	-	-	2
Birey ve Toplum	Sen de Bir İyilik Yap	Hikâye	-	3	-	-	2	5
	Dostluğa Dair	Deneme	-	2	1	-	1	4
	Sevgi Filozofu Yunus Emre	Deneme	2	1	4	1	-	8
TOPLAM			7	53	17	1	20	98

MEB 6. a. kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 7, benzetme sanatından 53, kişileştirme sanatından 17, konuşurma sanatından 1 ve tezat sanatından 20 olmak üzere toplamda 98 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

MEB 6. a. kitabında 7 tane tespit edilen abartma sanatına; deneme türü metinlerde 3, sohbet metinlerinde 2 ve birer tane anı, şiir türlerinde olduğu tespit edilmiştir. 53 tane tespit edilen benzetme sanatına; şiir türü metinlerde 22, hikâye türü metinlerde 11, deneme türü metinlerde 9, sohbet türü metinlerde 4, anı türü metinlerde 3, tiyatro türü metinde 2 ve birer tane makale ve haber yazısı türü metinlerde gözlenmiştir. 17 tane tespit edilen kişileştirme sanatına; deneme türü metinlerde 7, şiir türü metinlerde 6, sohbet türü metinlerde 3 ve hikâye türü metinlerde 1 tane bulunmuştur. Konuşurma sanatı, kitap genelinde sadece 1 deneme metninde bulunmaktadır. 20 tane tespit edilen tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 7, sohbet türü metinlerde 4, makale türü metinlerde 3, deneme ve şiir türü metinlerde ikişer, gezi yazısı ve biyografi türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Altıncı Sınıf MEB 6. b. Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA	Renk Çemberi	Hikâye	-	1	3	60	2	66
Duygular	Memleket İsterim	Şiir	-	1	-	-	1	2
	Fahrünnisa	Anı	-	2	1	-	1	4
	Ömer'in Çocukluğu	Anı	-	-	1	-	1	2
2. TEMA	Bu Vatan Kimin?	Şiir	-	3	3	-	-	6
Millî Mücadele ve Atatürk	Mustafa Kemal Zafer Yolunda	Hikâye	3	3	1	-	3	10
	Kastamonulu Şerife Bacı	Hikâye	-	-	2	-	1	3
	Anzak Subayının Bir Anısı	Anı	1	1	-	-	-	2
3. TEMA	Çocukluk	Şiir	1	1	-	-	-	2
Çocuk Dünyası	İdare Lambası	Sohbet	-	3	5	-	-	8
	Ev Yaşamı	Deneme	-	6	1	-	-	7
	Çocuk Kalbi	Mektup	-	4	-	-	-	4
4. TEMA	Malazgirt	Tiyatro	1	-	-	-	-	1
Erdemler	Kâmil	Hikâye	-	3	-	-	-	3
	Sefiller	Roman	1	1	-	-	-	2

	Aksakallı Bilge ve Kağan	Masal	-	-	-	-	2	2
5. TEMA	İki Çay, Biri Demli Olsun...	Sohbet	-	-	4	-	2	6
Millî	Adam Olmuş Çocuklar -	Otobiyografi	-	-	-	-	2	2
Kültürümüz	Barış Manço							
	Torunuma Mektuplar	Mektup	2	-	-	-	1	3
	Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	Hikâye	-	-	-	-	1	1
6. TEMA	Terumi: Parmaklarla Okunan	Makale	-	-	-	-	2	2
Okuma	Çocuk Dergisi							
Kültürü	Canım Kitaplığım	Sohbet	-	-	2	-	3	5
	Okumak	Deneme	-	2	3	-	1	6
	Ya Kebikeç	Deneme	-	2	4	-	2	8
7. TEMA	Üç Boyutlu Yazıcılarla	Makale	-	-	-	-	-	-
Bilim ve	Çizimler Gerçeğe Dönüşüyor							
Teknoloji	Piri Reis'in Eserleri	Makale	-	-	-	-	-	-
	İklim Değişikliği ve Toplum	Makale	-	1	-	-	1	2
	Ev Yapımı Dondurma	Makale	-	-	-	-	2	2
8. TEMA	Bir Boyacı İle Konuştum	Hikâye	-	1	-	-	-	1
İletişim	Otobüs	Hikâye	-	3	-	-	4	7
	Oya	Makale	1	-	1	-	-	2
	Ana	Hikâye	-	1	-	-	-	1
TOPLAM			10	39	31	60	32	172

MEB 6. b. kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 10, benzetme sanatından 39, kişileştirme sanatından 31, konuşurma sanatından 60 ve tezat sanatından 32 olmak üzere toplamda 172 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 10 tane tespit edilen abartma sanatına; hikâye türü metinlerde 3, mektup türü metinlerde 2 ve birer tane makale, anı, şiir, tiyatro, roman türü metinlere olduğu tespit edilmiştir. 39 tane bulunan benzetme sanatına; hikâye türü metinlerde 12, deneme türü metinlerde 10, şiir türü metinlerde 5, mektup türü metinlerde 4, anı ve sohbet türü metinlerde 3 ve birer tane roman, makale türü metinlerde gözlenmiştir. Kişileştirme sanatına; sohbet türü metinlerde 11, deneme türü metinlerde 8, hikâye türü metinlerde 6, şiir türü metinlerde 3, anı türü metinlerde 2 ve makale türü metinlerde 1 tane bulunmuştur. Kitapta konuşurma sanatı, sadece hikâye türü olan bir metinde bulunmuştur. 32 tane tespit edilen tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 11, makale, sohbet türü metinlerde beşer, deneme türü metinlerde 3, anı, masal, otobiyografi türü metinlerde ikişer ve şiir, mektup türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Altıncı Sınıf Ata Yayıncılık Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA	Vermek Çoğalmaktır	Hikâye	-	3	-	-	-	3
Erdemler	Canım Aliye, Ruhum Filiz	Mektup	1	-	-	-	-	1
	Kuğular	Masal	6	12	2	-	-	20
	Yaştan Gileliyim!	Şiir	-	4	-	-	-	4
2. TEMA	Finlandiya'dan	Gezi Yazısı	-	5	2	-	-	7
Birey ve	Aksakallı Bilge Dede	Masal	-	2	-	-	-	2
Toplum	Aslanla Fare	Fabl	-	-	2	1	1	4
	Bebeklerin Ulusu Yok	Şiir	-	7	-	-	-	7
3. TEMA	Gazi'yi Görmeye Gelen Ana	Hikâye	-	1	-	-	2	3

Millî	Ben Mutafa Kemal'im	Şiir	-	3	-	-	-	3
Mücadele ve Atatürk	1 Kişi = ?	Deneme	-	4	8	-	1	13
	Türk Askerinin Cesareti	Anı	-	1	-	-	-	1
4. TEMA	Bayram Günleri	Sohbet	-	-	-	-	2	2
Millî	İlaç	Tiyatro	-	-	1	-	-	1
Kültürümüz	Uygarlıklar Diyarı Harran	Deneme	-	2	-	-	-	2
	Nasrettin Hoca'nın Köyünde	Sohbet	-	1	-	-	1	2
5. TEMA	Kiraz Yaylaları	Anı	-	1	2	-	-	3
Doğa ve Evren	Rüzgâr	Şiir	-	-	9	-	-	9
	Son Kuşlar	Hikâye	-	1	-	-	1	2
	Üç Fil	Hikâye	-	-	-	-	-	-
6. TEMA	İhtiyar Çilingir	Hikâye	-	1	1	-	-	2
Sanat	Büyük Ustayı Ziyaret	Hikâye	-	2	-	-	3	5
	Yaşadıklarım ve Düşlediklerim	Sohbet	-	2	1	-	-	3
	Ay Şairi	Şiir	-	1	4	-	-	5
7. TEMA	Sufi ile Pufi	Anı	-	-	-	-	2	2
Bilim ve Teknoloji	Yosun Pilleri	Makale	-	1	-	-	-	1
	Aziz Sancar	Çizgi Roman	-	1	-	-	-	1
	Göğe Bakalım	Deneme	-	-	-	-	-	-
8. TEMA	Basketbol Oynamak Boy Uzatır mı?	Makale	-	-	-	-	1	1
Sağlık ve Spor	Sağlıklı Olma Sanatı	Sohbet	-	4	-	-	-	4
	Tadı Olmayan Bir Şeyi Neden İçeyim Ki?	Makale	-	-	-	-	-	-
	Sağlığına Dikkat Et	Şiir	-	2	-	-	-	2
TOPLAM			7	61	32	1	14	115

Ata Yayıncılık kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 7, benzetme sanatından 61, kişileştirme sanatından 32, konuşurma sanatından 1 ve tezat sanatından 14 olmak üzere toplamda 115 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 7 tane bulunan abartma sanatına; mektup türü metinlerde 1, masal türü metinlerde 6 tane olduğu tespit edilmiştir. 61 tane bulunan benzetme sanatına; şiir türü metinlerde 17, masal türü metinlerde 14, hikâye türü metinlerde 8, sohbet türü metinlerde 7, deneme türü metinlerde 6, gezi yazısı türü metinde 5 ve birer tane çizgi roman, makale türü metinlerde gözlenmiştir. 32 tane bulunan kişileştirme sanatına; makale türü, çizgi roman türü ve mektup türü metinlerde hiç bulunmuştur. Konuşurma sanatı, sadece fabl türünde bulunmaktadır. 14 tane bulunan tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 6, sohbet türü metinlerde 3, anı türü metinlerde 2 ve birer tane makale, deneme, fabl türü metinlerde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Söz Sanatları

Söz Sanatları	MEB 7. a.	MEB 7. b.	Özgün Yayıncılık	Toplam
Abartma	4	6	15	25
Benzetme	75	57	65	197
Kişileştirme	32	20	36	88
Konuşurma	29	26	2	57
Tezat	14	9	14	37
Toplam	154	118	132	404

MEB 7. a. kitabında abartma sanatından 4, benzetme sanatından 75, kişileştirme sanatından 32, konuşurma sanatından 29 ve tezat sanatından 14 tane olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 154 tane tespit edilmiştir. MEB 7. b. kitabında abartma sanatından 6, benzetme sanatından 57, kişileştirme sanatından 20, konuşurma sanatından 26 ve tezat sanatından 9 tane olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 118 tane bulunmuştur. Ata Yayıncılık'ın bastığı kitapta abartma sanatından 15, benzetme sanatından 65, kişileştirme sanatından 36, konuşurma sanatından 2 ve tezat sanatından 14 tane olmak üzere ilgili sanatlardan toplamda 132 tane tespit edilmiştir. 7. sınıflar için hazırlanan üç kitapta toplamda 404 tane ilgili söz sanatı tespit edilmiştir.

Tablo 10. Yedinci Sınıf MEB 7. a. Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA Erdemler	Arıların İlhamı	Hikâye	-	3	1	-	2	6
	Munise	Hikâye	-	7	-	-	-	7
	Dostluk	Tiyatro	-	8	-	-	1	9
	Eşek ve Köpek	Fabl	-	-	7	8	-	15
2. TEMA Millî Mücadele ve Atatürk	Vatan Destanı	Şiir	1	8	1	-	-	10
	Ordular! İlk Hedefiniz...	Hikâye	-	2	-	-	-	2
	Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz	Anı	-	-	-	-	-	-
	Bir Şehidin Son Mektubu	Mektup	-	1	7	1	-	9
3. TEMA Kişisel Gelişim	Barış Manço	Deneme	-	1	-	-	1	2
	Sol Ayağım	Roman	-	1	-	-	-	1
	İnsanlarla Geçinme Sanatı	Deneme	-	-	-	-	2	2
	Üç Soru	Hikâye	-	-	-	-	-	-
4. TEMA Millî Kültürümüz	Türk Mutfak Kültüründe Kahve	Makale	-	-	-	-	1	1
	Ben, Mimar Sinan	Otobiyografi	-	5	-	-	-	5
	Türkiye'm, Anayurdum, Sebebim, Çarem	Şiir	-	2	3	-	-	5
	Muhacir Osman	Hikâye	-	2	-	-	-	2
5. TEMA Bilim ve Teknoloji	Piri Reis	Çizgi Roman	-	-	-	20	-	20
	2100'Deki Yaşamdan	Hikâye	-	-	-	-	-	-
	Yeni Dünya	Makale	-	-	-	-	1	1
	Evrene Açılan Gizli Anahtar	Hikâye	-	1	1	-	1	3
6. TEMA Okuma Kültürü	Okumak Deyince	Sohbet	-	-	-	-	1	1
	Divanu Lugatî't-Türk'ün Bulunuş Hikâyesi	Hikâye	-	1	-	-	-	1
	Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz	Deneme	1	1	-	-	-	2
	İnsan Kitaplarda Ne Arar?	Sohbet	-	4	-	-	-	4
7. TEMA Doğa ve Evren	İlk Kar	Mektup	-	6	-	-	-	6
	Bu Sabah Hava Berrak	Şiir	-	2	5	-	-	7
	Lavanta Kokulu Köy	Makale	2	4	-	-	-	6
	Yıldırım Sesli Manasçı	Hikâye	-	8	2	-	2	12
8. TEMA Zaman ve Mekân	İstanbul	Şiir	-	2	3	-	-	5
	Akşehir'de Bir Fil	Mizahi Fıkra	-	2	1	-	-	3
	Moena Türk Köyü	Makale	-	2	-	-	1	3
	Ertuğrul'un Ocağında Uyandık	Deneme	-	2	1	-	1	4
TOPLAM			4	75	32	29	14	154

MEB 7. a. kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 4, benzetme sanatından 75, kişileştirme sanatından 32, konuşurma sanatından 29 ve tezat sanatından 14 olmak üzere toplamda 154 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 4 tane bulunan abartma sanatına; makale türü metinlerde 2, deneme türü metinlerde 1 ve şiir türü metinlerde 1 tane olduğu tespit edilmiştir. 75 tane bulunan benzetme sanatına; hikâye türü metinlerde 24, şiir türü metinlerde 14, tiyatro türü metinde 8, mektup türü metinlerde 7, makale türü metinlerde 6, otobiyografi türü metinde 5, deneme türü metinlerde 4, sohbet türü metinlerde 4, mizahi fıkra türü metinde 2 ve roman türü metinde 1 tane gözlenmiştir. 32 tane bulunan kişileştirme sanatına; şiir türü metinlerde 12, mektup türü metinlerde 7, fabl türü metinde 7, hikâye türü metinlerde 4, deneme ve mizahi fıkra türü metinlerde birer tane bulunmuştur. 29 tane bulunan konuşurma; sanatına çizgi roman türü metinde 20, fabl türü metinde 8, mektup türü metinlerde 1 tane rastlanmıştır. 14 tane bulunan tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 5, deneme türü metinlerde 4, makale türü metinlerde 3 ve birer tane sohbet, tiyatro türü metinlerde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Yedinci Sınıf MEB 7. b. Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA Duygular	Bir Dünya Düşünürüm	Şiir	-	2	3	-	-	5
	Çiçek Dürbünü	Anı	-	3	1	-	-	4
	Ana İşsiz Kalınca	Hikâye	-	-	-	-	2	2
	Korku	Şiir	-	-	-	-	-	-
2. TEMA Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Gördüm Düşümde	Şiir	-	-	-	-	1	1
	Müreffeli Kadınlar ve Emin	Hikâye	-	-	-	-	-	-
	Astsubay							
	Sığırtmaç Mustafa'nın Öyküsü	Hikâye	-	1	-	-	-	1
3. TEMA Okuma Kültürü	Gün Doğacak	Tiyatro	-	3	-	-	1	4
	Okumanın İşlevi	Makale	-	-	1	-	1	2
	Kitaplarla Kurulan Dostluk	Şiir	-	5	1	-	-	6
	Okumak Düşünmek İçindir	Sohbet	-	2	1	-	-	3
4. TEMA Erdemler	Hayat O Gün Çok Güzeldi	Hikâye	1	-	-	-	-	1
	Tahta Bisiklet	Mektup	1	2	1	-	-	4
	Kaplumbağayla İki Ördek	Fabl	1	-	7	4	-	12
	Kızgın Bir Lira	Anı	-	4	1	-	-	5
5. TEMA Kişisel Gelişim	Bir Adam, Bir Köy, Bir Orman	Hikâye	1	-	-	-	-	1
	Adını Göklere Yazdıran Çocuk	Hikâye	1	3	-	-	-	4
	Başarıya Gitmek mi, Başarıyı Çekmek mi?	Sohbet	-	4	-	-	1	5
	"A" Harfi	Hikâye	1	4	-	-	-	5
6. TEMA Millî Kültürümüz	Çok Geç Diye Bir Zaman	Anı	-	-	-	-	-	-
	Yusufoçuk	Efsane	-	2	1	2	1	6
	Karagöz Nedir?	Sohbet	-	1	-	-	-	1
	Anadolu'da Kilim Demek	Sohbet	-	11	-	-	1	12
7. TEMA Sağlık ve	Nasreddin Hoca Hikâyeleri	Mizahi Fıkra	-	2	-	-	1	3
	İki Tekerlekli Özgürlük	Deneme	-	1	1	-	-	2
	Futbolcu Olmaya Karar	Anı	-	-	-	-	-	-

Spor	Vermiştim							
	Karlı Dağların Arkadaşı Ol	Makale	-	2	-	-	-	2
	Bilim İnsanı Öyküleri	Çizgi Roman	-	-	-	20	-	20
8. TEMA	Âşık Veysel Şatıroğlu	Biyografi	-	1	2	-	-	3
Sanat	Geleneksel Türk Sanatlarından Ebru	Makale	-	1	-	-	-	1
	Ağaçtan Oyma Su Tası	Anı	-	2	-	-	-	2
	Gize	Gezi Yazısı	-	1	-	-	-	1
TOPLAM			6	57	20	26	9	118

MEB 7. b. kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 6, benzetme sanatından 57, kişileştirme sanatından 20, konuşurma sanatından 26 ve tezat sanatından 9 olmak üzere toplamda 118 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 6 tane bulunan abartma sanatına; hikâye türü metinlerde 4, mektup türü metinlerde 1 ve fabl türü metinlerde 1 tane olduğu tespit edilmiştir. 57 tane bulunan benzetme sanatına; sohbet türü metinlerde 18, anı türü metinlerde 9, hikâye türü metinde 8, şiir türü metinlerde 7, makale türü metinlerde 3, tiyatro türü metinde 3, efsane türü metinde 2, mizahi fıkra türü metinde 2, mektup türü metinde 2, deneme türü metinde 1, biyografi türü metinde 1 ve gezi yazısı türü metinlerde 1 tane gözlenmiştir. 20 tane bulunan kişileştirme sanatına; fabl türü metinlerde 7, şiir türü metinlerde 4, anı türü metinlerde 2, biyografi türü metinde 2 ve sohbet, makale, deneme, efsane, mektup türü metinlerde birer tane bulunmuştur. 26 tane bulunan konuşurma; sanatına çizgi roman türü metinde 20, fabl türü metinde 4, efsane türü metinlerde 2 tane rastlanmıştır. 9 tane bulunan tezat sanatına; hikâye, sohbet türü metinlerde ikişer ve şiir, makale, efsane, mizahi fıkra, tiyatro türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Yedinci Sınıf Özgün Yayıncılık Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez	Topl.
1. TEMA	Karanfiller ve Domates	Hikâye	-	6	3	-	2	11
Erdemler	Suyu							
	Ninenin Kitabı	Hikâye	-	2	-	-	-	2
	Baba, Bana Şiir Bul	Şiir	1	-	2	-	-	3
	Sol Ayağım	Hikâye	1	5	1	-	3	10
2. TEMA	Atatürk ve Anıları	Anı	1	1	-	-	-	2
Millî	Koca Seyit	Anı	-	1	-	-	-	1
Mücadele ve Atatürk	Bir Mustafa Kemal Vardı	Şiir	3	4	-	-	-	7
	Muhteşem Kut'ül Amâre Zaferi	Destan	-	-	-	-	-	-
3. TEMA	Meşe ile Saz	Fabl	-	4	3	2	-	9
Duygular	Küçük Çocuk	Hikâye	-	-	-	-	-	-
	Yıkmak Kolay	Sohbet	-	-	-	-	3	3
	Güler Yüz	Sohbet	-	-	-	-	3	3
4. TEMA	İstiklâl Marşı'nın Kabulü	Hikâye	1	-	-	-	-	1
Millî	Büyük Mimar Koca Sinan	Biyografi	1	-	-	-	-	1
Kültürümüz	Yurt Türküsü	Şiir	1	-	3	-	-	4
	Ankara	Makale	-	-	1	-	-	1
5. TEMA	Küçük Yunus	Hikâye	1	8	1	-	1	11
Doğa ve Evren	Son Leylek	Hikâye	-	1	-	-	2	3
	Güz	Şiir	-	8	-	-	-	8
	Kır Çiçekleri	Şiir	-	3	7	-	-	10

6. TEMA Sanat	Anadolu Davulu	Sohbet	2	7	4	-	-	13
	Sazıma	Şiir	-	3	6	-	-	9
	Karagöz ile Hacivat	Tiyatro	1	-	-	-	-	1
	Müziği Neden Severiz?	Makale	-	3	-	-	-	3
7. TEMA Kişisel Gelişim	Ağaç ve Sen	Şiir	-	1	-	-	-	1
	Bazı İnsanlar	Deneme	2	6	1	-	-	9
	Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	Hikâye	-	1	3	-	-	4
	Bilmemekten Rahatsız Olmayın	Hikâye	-	-	-	-	-	-
8. TEMA Bilim ve Teknoloji	Ampulün İlk Yanışı	Hikâye	-	-	-	-	-	-
	İbni Sina	Çizgi Roman	-	-	1	-	-	1
	Islıkla Haberleşenler	Makale	-	1	-	-	-	1
	Türk Havacılığına Adanmış Bir Ömür: Vecihi Hürkuş	Biyografi	-	-	-	-	-	-
TOPLAM			15	65	36	2	14	132

Yedinci Sınıf Özgün Yayıncılık kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 15, benzetme sanatından 65, kişileştirme sanatından 36, konuşurma sanatından 2 ve tezat sanatından 14 olmak üzere toplamda 132 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 15 tane bulunan abartma sanatına; şiir türü metinlerde 5, hikâye türü metinlerde 3, deneme türü metinlerde 2, sohbet türü metinlerde 2 ve anı, biyografi, tiyatro türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir. 65 tane bulunan benzetme sanatına; hikâye türü metinlerde 23, şiir türü metinlerde 19, sohbet türü metinde 7, deneme türü metinde 6, makale türü metinlerde 4, fabl türü metinde 4 ve anı türü metinlerde 2 tane gözlenmiştir. 36 tane bulunan kişileştirme; sanatına şiir türü metinlerde 18, hikâye türü metinlerde 8, sohbet türü metinlerde 4, fabl türü metinde 3, makale, deneme ve çizgi roman türü metinlerde birer tane bulunmuştur. 2 tane bulunan konuşurma sanatına; sadece fabl türü metinde 2 tane rastlanmıştır. 14 tane bulunan tezat sanatına; hikâye türü metinlerde 8 ve şiir türü metinlerde 6 tane olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Sekizinci Sınıf MEB Türkçe Ders Kitabında Geçen Metinler ve Söz Sanatları

Tema	Metin İsmi	Metin Türü	Ab.	Ben.	Kiş.	Kon.	Tez.	Topl.
1. TEMA Erdemler	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	Deneme	-	2	-	-	23	25
	Kaşağı	Hikâye	-	2	-	-	1	3
	İnsanla Güzel	Şiir	-	3	3	-	2	8
	Ayaz'ın Definesi	Hikâye	-	-	-	-	-	-
2. TEMA Millî Mücadele ve Atatürk	Bayrağımızın Altında	Hikâye	-	7	1	-	2	10
	Atatürk ve Müzik	Deneme	-	-	-	-	1	1
	Kınalı Ali'nin Mektubu	Hikâye	-	2	-	-	-	2
3. TEMA Bilim ve Teknoloji	Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor	Şiir	-	-	4	-	-	4
	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	Makale	-	-	-	-	1	1
	Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri	Çizgi Roman	-	-	-	20	1	21
	Parktaki Bilim	Sohbet	-	3	-	-	4	7
	Eski Çağlardan Beri	Makale	-	2	-	-	-	2
4. TEMA Birey ve	Dişlerimize Çok İyi Baktık							
	Kaldırımlar	Şiir	-	6	8	-	2	16
	Portakal	Hikâye	1	4	-	-	-	5

Toplum	Dilimiz Kuşatma Altında	Deneme	-	2	-	-	-	2
	Masal Ağacı	Anı	2	5	-	-	1	8
5. TEMA	Eşref Saat	Sohbet	-	4	6	-	-	10
Zaman ve	Türkiye	Şiir	1	12	6	-	1	20
Mekân	Peri Bacaları	Gezi Yazısı	1	20	2	-	3	26
	İstanbul'la Hasbihâl	Şiir	2	2	25	-	1	30
6. TEMA	Göç Destanı	Destan	4	-	1	1	-	6
Millî	Vatan Sevgisini İçten	Şiir	-	-	2	-	-	2
Kültürümüz	Duyanlar							
	Bir Fincan Kahve	Deneme	-	3	2	-	5	10
	Karagöz	Tiyatro	-	6	3	-	1	10
7. TEMA	Yılkı Atı	Roman	2	9	45	2	6	64
Doğa ve	Rüzgâr	Şiir	-	1	13	-	-	14
Evren	Gündüzünü Kaybeden Kuş	Hikâye	2	7	5	2	-	16
	Canberra	Gezi Yazısı	1	2	2	-	1	6
8. TEMA	Haritada Bir Nokta	Hikâye	-	17	4	-	-	21
Vatandaşlık	Yaşamaya Dair	Şiir	1	6	-	-	-	7
	Kalbim Rumeli'de Kaldı	Hikâye	-	5	3	-	-	8
	İmece	Anı	2	1	4	-	2	9
TOPLAM			19	133	139	25	58	374

8. sınıf MEB kitabında toplam 32 tane yazılı metin incelenmiştir. Abartma sanatından 19, benzetme sanatından 133, kişileştirme sanatından 139, konuşurma sanatından 25 ve tezat sanatından 58 olmak üzere toplamda 374 tane söz sanatı tespit edilmiştir.

Kitapta 19 tane bulunan abartma sanatına; şiir türü metinlerde 4, hikâye türü metinlerde 3, anı türü metinlerde 4, destan türü metinlerde 4 ve gezi yazısı, roman türü metinlerde ikişer tane olduğu tespit edilmiştir. 133 tane bulunan benzetme sanatına; hikâye türü metinlerde 44, şiir türü metinlerde 30, gezi yazısı türü metinde 22, roman türü metinde 9, deneme türü metinlerde 7, sohbet türü metinde 7, anı türü metinlerde 6, tiyatro türü metinde 6 ve makale türü metinlerde 2 tane gözlenmiştir. 139 tane bulunan kişileştirme sanatına; şiir türü metinlerde 61, roman türü metinde 45, hikâye türü metinlerde 13, sohbet türü metinlerde 6, gezi yazısı türü metinlerde 4, anı türü metinlerde 4, tiyatro türü metinde 3, deneme türü metinlerde 2 ve destan türü metinde 1 tane bulunmuştur. 25 tane bulunan konuşurma; sanatına çizgi roman türü metinde 20, roman türü metinde 2, hikâye türü metinlerde 2 ve destan türü metinde 1 tane rastlanmıştır. 58 tane bulunan tezat sanatına; deneme türü metinlerde 29, şiir türü metinlerde 6, roman türü metinde 6, sohbet ve gezi yazısı türü metinlerde dörder, hikâye ve anı türü metinlerde üçer ve makale, çizgi roman, tiyatro türü metinlerde birer tane olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan söz sanatlarının, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde ne sıklıkta geçtiğini sınıf düzeyi, tema ve metin türü bağlamında incelemek amaçlanmıştır. Kitaplarda bulunan metinlerdeki söz sanatları sırasıyla en çok benzetme, kişileştirme, tezat, konuşurma ve abartma sanatı olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar; Kaplan (2010) tarafından Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde kullanılan söz sanatlarının metinleri anlama ve anlatmadaki işlevlerini ortaya koymak amacıyla yazılan çalışması ile de kullanım sıklığı bakımından örtüşmektedir. Ders kitaplarındaki incelenen söz sanatı türlerinin 5. sınıftan 8. sınıfa doğru artarak devam ettiği tespit edilmiştir. Ancak ilgili söz sanatları ayrı ayrı değerlendirildiğinde ve farklı yayınevlerine bakıldığında kademeli bir artış görülmemektedir. Nitekim 5. sınıf ders kitabında abartma sanatı 7 kez tespit edilmiş buna karşın 7. sınıf MEB 7. a. ve MEB 7. b. ders

kitaplarında sırasıyla 4 ve 6 kez tespit edilmiştir. Tablolar incelendiğinde diğer sanatlar için de benzer durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Bunun yanında abartma sanatının en sık kullanıldığı kitabın 8. sınıf MEB yayınları; benzetme sanatının en sık kullanıldığı kitabın 8. sınıf MEB yayınları; kişileştirme sanatının en sık kullanıldığı kitabın 8. sınıf MEB yayınları; konuşurma sanatının en sık kullanıldığı kitabın 6. b. MEB yayınları; tezat sanatının en sık kullanıldığı kitabın ise 8. sınıf MEB yayınları olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen 5. sınıf kitabında genel sonuçlarda olduğu gibi en çok benzetme ve kişileştirme sanatına en az ise abartma sanatına rastlanmıştır. Kitaptaki bazı metinlerde ilgili söz sanatlarının hiç bulunmaması dikkat çekmektedir. Ayrıca temalar arası söz sanatı yoğunluğunun değişkenliği yine bu konuyla ilgili çalışma yapılmadan temalardaki metinlerin seçildiği yönünde izlenim uyandırmaktadır.

Çalışmada 6. sınıflar için incelenen üç kitapta yine bir önceki kademede ve bütün kitapların genel toplamında olduğu gibi benzetme ve kişileştirme sanatı en çok rastlanan sanatlardır. MEB 6. b. kitabında diğer iki 6. sınıf kitabına göre söz sanatı sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu üç kitap arasında dikkat çeken verilerden bir tanesi de konuşurma sanatının MEB 6. b. kitabında diğer iki kitaba göre çok fazla bulunmasıdır. MEB 6. a. ve Ata Yayıncılık tarafından hazırlanan kitaplarda sadece birer tane konuşurma sanatı bulunmuştur. Dikkat çeken bir diğer sonuç da MEB 6. b. kitabında benzetme sanatının en çok tespit edilen söz sanatı olmayışıdır. İncelenen kitaplar arasında yalnızca bu kitapta konuşurma sanatının en çok tespit edilen söz sanatı olduğu görülmüştür.

Çalışmada 7. sınıflar için incelenen üç kitapta yine bir önceki kademelerde ve bütün kitapların genel toplamında olduğu gibi benzetme sanatı en çok rastlanan sanat, abartma sanatı ise en az rastlanan sanat olarak görülmektedir. 7. sınıflar için hazırlanan iki MEB kitabı arasında söz sanatlarının sıklığının uyumlu olduğu görülmüştür. Öte yandan Özgün Yayıncılık tarafından hazırlanan kitapta diğer iki kitaba göre konuşurma sanatı sayısının az olması ve abartma sanatı sayısının çok olması üç kitap arasında bu uyumun tam olarak sağlanamadığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

İncelenen kitaplar arasında ilgili söz sanatlarından genel toplam olarak en çok sayıya ulaşan kitap 8. sınıf kitabıdır. Bu kitapta önceki kademelere göre söz sanatları sıklığının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun; çocukların bilişsel düzeyleri, ilköğretim kademesinin son yılı olması ve ortaöğretim kademesi için hazırlanan sınav sistemi gibi nedenlerden kaynaklandığını düşünmek mümkündür. Dolayısıyla en çok kullanımın bu sınıf seviyesinde olması tutarlı bir sonuç olarak düşünülebilir. Kitap içerisinde önceki kademelerde olduğu gibi ilgili söz sanatlarının sıklığının dağılımında bir tutarlılık olduğu görülmektedir. Bu kitapta en dikkat çeken sonuç ise benzetme sanatının en çok rastlanan söz sanatı olmayışıdır. İncelenen sekiz kitap arasından yalnızca bu kitapta kişileştirme sanatı en çok rastlanan söz sanatı olmuştur.

Söz sanatlarının metinlerdeki sıklıklarına bakıldığında metin türlerinin son derece etkili olduğu görülmektedir. Kişileştirme, benzetme, konuşurma sanatlarının roman, hikâye, fabl ve anı türünde; konuşurma ve kişileştirme sanatlarının fabl türünde; tezat sanatının deneme türünde; abartma sanatının ise destan ve efsane türünde sayısal olarak fazla olması bu sonucu desteklemektedir. Yine şiir türündeki metinlerde düz yazı türlerinde olduğu gibi kişileştirme ve benzetme sanatının sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tema merkezli dil eğitiminde öğretmen ve öğrenciler belli bir konu veya metin üzerine çalışmaktansa birkaç konuyu veya metni içinde barındıran bir tema çerçevesinde çalışırlar (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 42). Bu kapsamda temalar içerisindeki metinler konu öğretimi ve amaç olarak birbiriyle bağlantılı metinlerdir. Yapılan incelemede söz sanatlarının sıklıklarındaki farklılıklar, bazı söz sanatlarının temalar içinde hiç bulunmaması gibi bulgular bu bağlantıya söz sanatları konusunda dikkat edilmediği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmamızda bazı metinlerde öğretim programında olmamasına rağmen soru sanatı (istifham), yineleme (tekrir), seslenme (nida), örnekleme (irsal-ı mesel), bilmezlikten gelme (tecahül-i arif) ve güzel adlandırma gibi sanatların olduğu görülmüştür. Kitapların hemen hepsinde bu tür metinlerin bulunması ve öğretim programında bu söz sanatlarının öğretilmemesi öğrencilerin bu metinleri anlamlandırıp metnin dünyasını girebilmelerini, metnin ana fikrini ve konusunu anlamalarını ve anlatmalarını zorlaştırmaktadır.

Emiroğlu (2012), Türkçe öğretiminde ders ve çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarında edebî sanatların nasıl öğretildiğini tespit etmeye çalışmış ve öğretilmesi gereken bazı sanatların çalışma kitaplarında yer almadığı, konu ile ilgili etkinliklerin yetersiz olduğu ve sanatların kolaydan zora doğru dereceli bir şekilde öğretilmesi gerektiği sonuçlarına yer vermiştir. Keskinoglu ve Ökten (2021), ortaokul ders kitaplarında söz sanatlarının metaforlarla öğretilmesini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda söz sanatları açısından metinler ve etkinliklerin öğrencilerin bilişsel becerilerine göre değil uygulamaya ve bilgiye yönelik hazırlandığı belirlenmiştir. Çiftçi ve Kaplan (2020), karikatürde yer alan kırılma çizgilerinin söz sanatları öğretimine etkisi üzerine yaptıkları araştırmada söz sanatlarının öğretiminde karikatürdeki kırılma çizgilerinin de etkili olduğu ve kullanılabileceğini göstermişlerdir. Söz sanatlarının öğretimi ve Türkçe ders kitaplarının gerek metinler olarak gerekse soru ve etkinlikler olarak yeterliliği konusunda birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde söz sanatlarını Türkçe öğretiminin genel amaçlarına ulaşılmasında bir yapı taşı olarak görülebilir. Türkçe dersi için en önemli materyal olan ders kitapları ve metinler de söz sanatları öğretimini destekler nitelikte olup kitap ve metinler hazırlanırken söz sanatları açısından nicel ve nitel olarak donanımlı olmalarına dikkat edilmelidir.

Öneriler

Türkçe Dersi Öğretim Programı'na (2019) göre ders kitaplarında bulunan söz sanatlarının metinler içinde sıklık bakımından gözle görülür farklılıklar göstermemesi için metinler seçilirken söz sanatlarının daha dikkatli şekilde irdelenmesi önerilmektedir.

Tematik yaklaşımda metinler konu ve amaç olarak bütünlüğe dikkat edilerek hazırlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) geçen söz sanatlarına da bu bütünlüğe dikkat edilerek yer verilmesi anlama ve anlatma becerisinin öğretilmesinde amaca daha çok katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) bulunmayan öğrencinin yaş seviyesine uygun olduğunu düşündüğümüz ve metinlerde de geçen seslenme (nida), soru (istifham), yineleme (tekrir), örnekleme (irsal-ı mesel), bilmezlikten gelme (tecahül-i arif) ve güzel adlandırma gibi edebî sanatların programda yer verilmesi önerilmektedir.

Söz sanatlarının Türkçe ders kitaplarında bulunması öğrencilerin daha sağlıklı iletişim kurmayı öğrenmelerine, sözcük dağarcıklarını geliştirmelerine, estetik duygusu kazanmalarına ve Türkçe öğretimi genel amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle metin hazırlama süreçlerinde söz sanatlarının dil öğretimine katkıları göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

- Altıkulaçoğlu, S. (2010). Yabancı dil sınıflarında eşdizimli sözcük öğretimi ve anadilinin rolü. *Dil Dergisi*, 148, 37-52.
- Aslan, C., Doğan Güldenoğlu, B. N. ve Altuntaş, İ. (2018). Türkçe ders kitaplarındaki söz sanatlarıyla ilgili sorular ve etkinlikler üzerine bir inceleme. *Electronic Turkish Studies*, 13(28), 47-66.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 39-49.

- Çiftçi, M. ve Kaplan, K. (2020). Karikatürde yer alan kırılma çizgilerinin söz sanatları öğretimine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 509-527.
- Emiroğlu, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde söz sanatlarının öğretimi, Türkçenin eğitimi-öğretimi üzerine çalışmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kaplan, K. (2010). *İlköğretim 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki edebî sanatların metni anlama ve anlatmadaki yeri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Keskinoğlu, G. ve Ökten, C. E. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında söz sanatlarının metaforlarla öğretilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(1), 206-221.
- MEB. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- MEB. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık.
- MEB. (2019a). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019a). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019b). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019b). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Yayıncılık.
- MEB. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Solak, M. ve Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 2(9), 444-453.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri* (9 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.